

SỰ BIẾN

Triết học Phật cho rằng, mọi sự vật hiện tượng trong tự nhiên và xã hội đều "vô ngã", "vô thường". Có nghĩa, mọi sự vật hiện tượng trong tự nhiên và xã hội đều không cố định, luôn dịch chuyển và luôn thay đổi.

Trong kinh "Kim Cang", Thiền sư Thích Nhất Hạnh dịch, Phật nói:

"Tu Bồ Đề, nếu có một vị Bồ Tát đem bảy thứ châu báu nhiều cho đến nỗi chất đầy cả các thế giới nhiều như cát sông Hằng mà bố thí thì công đức ấy cũng không lớn bằng công đức của một người đã hiểu được rằng tất cả các pháp đều là vô ngã và chấp nhận được sự thật đó một cách hoan hỷ".

"Các pháp" ở đây có nghĩa: mọi sự vật hiện tượng trong tự nhiên và xã hội. Và tất cả đều là "vô ngã" (không cố định, không bất biến - tức, biến hoá khôn lường).

Trong đoạn kinh trên, có hai vế: vế thứ nhất là *"hiểu được rằng tất cả các pháp đều là vô ngã"*; và vế thứ hai là: *"chấp nhận được sự thật đó một cách hoan hỷ"*. Một khi thoả cả hai điều kiện ấy thì: *"công đức"* nhiều hơn cả việc bố thí với *"châu báu chất đầy cả các thế giới"* và *"nhiều như cát sông Hằng"*.

Tại sao lại như thế? Tại sao lại "vô lý" đến mức như thế?

Để hiểu được điều này, trước tiên, phải hiểu rằng: Triết học Phật xem "trí" là yếu tố quan trọng bậc nhất, hàng đầu. Có "Trí" thì sẽ xé toạc màn đêm đen kịt "Vô minh". Có "Trí" sẽ giúp con người từng bước đi trên "Chánh đạo", tránh xa con đường bất thiện, "Tà đạo". "Trí" trong Triết học Phật không phải là người "học cao hiểu rộng". "Trí" trong Triết học Phật không phải là người có học hàm học vị cao chót vót. Một vị Giáo sư, Tiến sĩ ... có thể là người không có "Trí"; ngược lại, một bà nhà quê, chẳng có lấy nổi một đụn chữ lại là người có đầy đủ "Trí" - theo nghĩa nhà Phật.

Tại sao lại như thế? Tại sao lại "vô lý" đến mức như thế?

Để hiểu được điều này lại đòi hỏi có được nhận thức về con người. Con người, thực chất là gì?

Phật Thích Ca Mâu Ni đã chỉ ra rằng: con người đã trải qua hàng "vô lượng A-tăng-ký kiếp". A-tăng-ký kiếp" là 1,3 tỷ năm. "Vô lượng A-tăng-ký kiếp" là hàng hà sa số cái 1,3 tỷ năm ấy. Trong kinh "Kim Cang", Thiền sư Thích Nhất Hạnh dịch, Phật

cũng đã chỉ ra rằng: con người là đồng loại với những con vi trùng, vi khuẩn ... tất cả đều là "đồng chí" với nhau, dưới tên gọi chung là "chúng sanh".

Bà nhà quê, đề cập ở trên kia, trong đời (kiếp) này, chẳng có lấy nổi một đụn chữ - đó, chỉ là trong đời (kiếp) này thôi - còn, hàng tỉ tỷ năm về trước, ba ta đã trải qua vô vàn vô số đời (kiếp) là nhà "bác học" rồi. Điều đặc biệt là, "bà bác học nhà quê" kia, đã từng học rất nhiều, rất sâu về "triết học thứ thiệt" - nên, bà ta trong đời (kiếp) này, cho dù không có lấy nổi một đụn chữ, song bà ta vẫn cứ phải là người có "Trí" thứ thiệt.

Đây là Triết học Phật quý vị à!

000

Xin trở lại vấn đề ...

Một người nhận thức ra được, *"hiểu được rằng tất cả các pháp đều là vô ngã"* và *"chấp nhận được sự thật đó một cách hoan hỷ"* - thì, *"công đức"* nhiều hơn cả việc đem cả núi của cải đi cúng cho mấy ông sư, xây chùa (*"bố thí"*)! Vì sao? Vì, nhận thức đúng - thật sự là đúng - là thứ quý báu không có gì sánh bằng (*"công đức"*).

Nhận thức đúng - thật sự là đúng - đó là "Trí". Nhờ có "Trí" nên *"Không động, không rung chuyển"* (kinh Trung Bộ) trước mọi biến cố: phước báo lẫn tai ương.

Mọi biến cố: phước báo lẫn tai ương - đều có thể xảy ra bất cứ lúc nào ... Đó là sự biến: "vô thường".

Hãy hình dung: một người, trong đời (kiếp) này, hết sức hiền lành, luôn làm việc thiện, chăm chỉ tu tập ... bất chợt, đến một ngày bị tai ương giáng xuống đầu: vương phải căn bệnh ung thư quái ác ... cả phần cuối đời, vật vã trong những cơn đau đớn đến cùng cực ... Nếu như, một người thật sự là có "Trí" - thì, sẽ "nhìn" sự đau đớn tột cùng ấy bằng "ánh mắt" nhân từ, độ lượng, khoan dung ...

Nhân từ, độ lượng, khoan dung ... với ai kia?

Với chính mình.

P.T.C

30.03.2026